

Ali se je gibanje Occupy dejansko zrušilo kmalu potem, ko so novembra 2011 deložirali tabore?¹

¹ Pričujoče besedilo je prevedeno po: Graeber, D. (2013): *The Democracy Project. A History, a Crisis, a Movement*, 2. poglavje (Why did it Work?), 7. podpoglavje (Question 7: Why did the Movement Appear to Collapse so Quickly after the Camps were Evicted in November 2011?), 84–95. New York, Spiegel & Grau.

Tako rekoč v trenutku, ko so novembra 2011 nasilno izpraznili tabore, so mediji začeli poročati o koncu gibanja Occupy Wall Street. Po kmalu prevladujoči naraciji ameriških medijev je gibanje začelo razpadati celo pred evikcijami. V svoj čas idealistične eksperimente so se domnevno začeli naseljevati kriminalci, odvisneži, brezdomci in norci; sesuli so se higieniški standardi; nastala je epidemija spolnih napadov. Razvpita fotografija brezdomca, zanemarjenega in s spu-

ščenimi hlačami, ki se očitno pripravlja, da bo olajšal črevesje na policijski avto newyorške policije blizu parka Zuccotti, je postala protipodoba razvpitega videa s Tonyjem Bologno in njegovim razpršilom s solzivcem (gre za policista, ki ga videokamera ujame, kako na uličnem protestu s solzivcem arbitramo poprši naravnost v obraz dve mladi ženski, ujeti za barikadami, nato pa ležerno odide, op. prev.); ta podoba brezdomca se je vsepovsod ponujala kot ikona tega, kako nizko smo padli. (Dejstvo, da ni nobenega dokaza, da je brezdomec sploh bil zasednik, je veljalo za nebitveno.) Večina takih trditvev je izpuhtela v trenutku, ko se jih je začelo preiskovati. Na primer, kljub trditvam o epidemiji posilstev se je izkazalo, da sta bili med vsemi zasedniki – bilo jih je več sto – spolnega napada obtožena natančno dva človeka. Kot je poudarila Rebecca Solnit, v ZDA zaznavajo najvišji odstotek spolnih napadov na ženske na svetu in mediji tega podatka tako rekoč nikoli ne dojemajo kot moralni problem. Vendar medijska zgodba o Occupyu ni govorila o tem, da je aktivistom uspelo v središčih najnevarnejših ameriških mest ustvariti okolje, v katerem je odstotek napadov na ženske očitno strmo padel, temveč o škandalu, da niso popolnoma izkoreninili vseh tovrstnih napadov.

Še več, takole o razmerah v Oaklandu v Kaliforniji pripoveduje Rebecca Solnit:

Tukaj se dogaja nekaj presenetljivega. V času okupacije se je kriminal v Oaklandu zmanjšal za 19 odstotkov in to statistiko je mesto skrbno skrivalo. 'To utegne biti v nasprotju z našo izjavo, da gibanje Occupy negativno vpliva na kriminal v Oaklandu,' je pisal šef policije županu v elektronski pošti, ki jo je pozneje pridobila in z malimi fanfarami objavila lokalna televizijska

postaja KTVU. Bodite pozorni: Occupy je bil tako vpliven, imel je tako moč vplivanja na nenasilje, da je reševal kronične oaklandske probleme s kriminalom in nasiljem že zgolj s tem, da je ljudem ponudil upanje, obroke, solidarnost in pogovor.²

Odveč je reči, da se v časopisih nikoli niso pojavili naslovi, ki bi glasno razglašali: »Nasilni zločini so med okupacijo strmo padli,« in da policija kljub lastnim statističnim dokazom še naprej trdi prav nasprotno.

In medtem ko so se v nekaterih taborih začele kazati notranje težave, teh ni sprožila prešibka policijska navzočnost – v resnici jih je policija obkrožala 24 ur in sedem dni na teden tako, da bi morali biti to teoretično najvarnejši prostori v Ameriki –, temveč so težave nastale prav zato, ker je policija naredila vse, kar je bilo v njeni moči, da jih je povzročila. Veliko brezdomnih nekdanjih kaznjencev, denimo tistih, ki so se nazadnje naselili v parku Zuccotti, je povedalo, da so jih v resnici po izpustu stražniki iz zapora na Rikers Island z avtobusi pripeljali v park Zuccotti in jim rekli, da bodo v parku dobili brezplačno hrano in prenočišče. To je razširjena taktika. O Grčiji mi je skoraj vsakdo, s komer sem se pogovarjal in se je udeleževal splošnih skupščin na trgu Syntagma, pripovedoval zgodbe o žeparjih in preprodajalcih drog, ki jih je policija poučila, da ne bodo obdolženi za izvajanje svojih poslov med protestniki. Nekako neverjetno je, da je pod takimi pritiski ostala večina taborov sorazmerno varen prostor in da se niso sesuli v nekakšen hobbessijanski kaos, kakor so mediji in mestne oblasti nenehno trdili.

Kaj se je v resnici zgodilo?

Predvsem moramo razumeti, da se vse skupaj ni dogajalo v izolaciji. Occupy moramo razumeti v širšem globalnem kontekstu. Kot nenehno poudarjam, je Occupy preprosto severnoameriška manifestacija demokratične vstaje, ki se je začela v Tuniziji januarja 2011 in je do konca tistega leta vsepovsod pretela, da bo omajala obstoječe strukture oblasti.

Težko si predstavljamo, da obstoječe oblastne strukture ne bi bile zaskrbljene zaradi takega razvoja dogodkov ali da ne bi poskušale brzdati nevarnosti veljavnemu redu in seveda so to storile. ZDA sedijo v središču vseh aparatov političnih, administrativnih in »varnostnih« mehanizmov, ki so bili vzpostavljeni v zadnjih generacijah predvsem za obvladovanje prav take vrste nevarnosti, in ki zagotavljajo, da bodisi ne prihaja do tovrstnih množičnih vstaj ali vsaj ne povzročajo velikega spora in da jih je mogoče hitro demobilizirati. Na Bližnjem vzhodu so ZDA uprizorile kompleksno intervencijo uravnoteževanja, ko so dopustile nasilno zatrtje nekaterih demokratičnih gibanj (najbolj znan primer je Bahrajn), druge pa poskušale kooptirati ali nevtralizirati s pomočjo in nevladnimi organizacijami. V Evropi je prišlo do vrste zaporednih, lahko jih imenujemo zgolj finančnih državnih udarov, ko je politična elita bogatih, severnih držav uspešno odstranila izvoljeni vladi v Grčiji in Italiji in državama vsilila »nevtralne tehnokrate«, da so izsilili varčevalne proračune, ki so jih spremljale čedalje bolj sofisticirane policijske operacije proti vsem, ki so se zbrali na javnih trgih v teh državah. V ZDA je policija po dveh mesecih obotavljanja začela sistematično čistiti taborne, pri čemer je pogosto uporabljala pretirano militarizirano silo in, kar je bolj ključno, zasednikom je jasno povedala, da bo takoj fizično napadla vsako skupino državljanov, ki bi kjerkoli nameravala znova vzpostaviti taborne.

Vlada ZDA je vedno trdila, da fizični napadi niso bili koordinirani. Mi pa naj bi verjeli, da se je več sto mestnih oblasti nekako neodvisno druga od druge odločilo deložirati lokalne taborne,

² Solnit, R. (2012): *Why the Media Loves the Violence of Protestors and Not of Banks*. Tomdis patch.com, 21. februar 2012. Prispevek televizijske postaje KTVU se nahaja na: <http://www.ktvu.com/news/news/emails-exchanged-between-oakland-opd-reveal-tensio/nGMkF/>. Številke o spolnih napadih so bile napihnjene, temeljijo pa na seštevku vseh poročil o spolnih napadih, ki so se zgodili v bližini zasedenih taborov ne glede na to, ali so napadalci kdaj sploh vstopili v taborne.

pri čemer so uporabile enake (sanitarne) izgovore, enake taktike, vse sočasno in da so se vse prav tako odločile, da se po deložaciji ne sme vzpostaviti noben tabor, tudi če ga bodo zasedniki skušali ustvariti legalno. To je seveda absurd. Prizadevanja za zadržanje gibanja za globalno pravičnost v letih 1999, 2000 in 2001 so bili brez dvoma koordinirani in po 11. septembru 2001 je vlada ZDA dodala številne nove plasti varnostne birokracije z jasnim ciljem, da koordinirajo reakcije na vse, kar obvelja za nevarnost za javni red. Če bi vodje takih institucij resnično samo sedeli v naslonjačih in ne bi opazili nenadnega vznika velikega, nenehno rastočega in potencialno revolucionarnega vsedržavnega gibanja, ne bi opravili svojih nalog.

Kako so se zadeve lotili? Tega, ponovno, ne vemo in verjetno še dolga leta ne bomo vedeli. Več desetletij smo potrebovali, da smo se podrobno poučili o značilnostih FBI-jevih prizadevanj pri zadušitvi gibanja za državljanske pravice in mirovnega gibanja v šestdesetih letih. Kljub temu širše skice tega, kar se je moralo zgoditi, ni prav težko rekonstruirati. Pri poskusu zatrtja demokratičnega gibanja uporablja skoraj vsaka vlada razmeroma standardni scenarij in tokratna se ga je držala skoraj dobesedno. Takole gre. Najprej poskušajo izničiti moralno avtoriteto radikalnega krila, ki pravzaprav poganja gibanje, tako da ga prikazuje kot podlega in (vsaj potencialno) nasilnega. Nato poskuša iz gibanja ločiti njegove zaveznike srednjega razreda. To naredi s preračunano kombinacijo koncesij in popuščanja ter strašljivih zgodb – ali celo, če je avtentična revolucionarna situacija videti neizogibna, z načrtnim ustvarjanjem javnih nemirov. (To je tako famozno storila Mubarakova vlada v Egiptu, ko so iz zaporov začeli izpuščati zakrknjene kriminalce in umikati policijsko zaščito iz sosesk srednjega sloja, s čimer so hoteli prepričati stanovalce, da lahko revolucija vodi samo v kaos.) Potem napadejo.

Leta 2000 sem veliko časa namenil dokumentiranju, kako je prva stopnja delovala neposredno po protestih proti Svetovni trgovinski organizaciji v Seattlu. V tistem času sem pogosto delal pri aktivistični medijski zvezi in ukvarjati smo se morali z eksplozijo bizarnih trditev, za katere se je vedno zdelo, da so se nenadoma pojavile na obzorju, čeprav so očitno izvirale iz več uradnih virov in so prišle na dan vse hkrati. Nekega tedna poleti leta 2000, na primer, so nenadoma vsi začeli govoriti, da so tako rekoč vsi protiglobalistični protestniki bogataški otroci s skrbniškimi fondi. Kmalu zatem smo začeli poslušati cel seznam skrajno nasilnih oblik ravnanja, ki naj bi jih izvajali protestniki v Seattlu – uporabljali naj bi frače, metali molotovke, kamne, iztrebke; vodne pištole naj bi polnili z urinom, belilom ali kislino; s kljukami naj bi dvigovali kocke, ki so jih nato metali v policijo. Opozorila o teh nevarnih ravnanjih so se tik pred vrhom trgovinske organizacije začela redno pojavljati v medijih, vir pa so bili strokovnjaki, ki so prišli urit lokalne policije, s čimer so ustvarjali razpoloženje grozeče panike, čeprav med samim seattelskim protestom ni nihče niti omenil, da bi kdor koli počel kaj takega. Ko so se take zgodbe pojavile v *New York Timesu*, so se člani tamkajšnje mreže Direct Action, vključno z mano, zbrali na protestu pred časopisno hišo, ki je bila prisiljena objaviti demanti potem, ko so poklicali seattelsko policijo, ki je potrdila, da nimajo prijav in dokazov o uporabi takih metod. Toda take zgodbe so se v medijih vseeno še naprej pojavljale. Medtem ko je nemogoče natančno ugotoviti, kaj se je dogajalo, pa koščki dokaza, ki smo jih lahko sestavili, nakazujejo, da sledi vodijo nazaj do nekakšne mreže zasebnih varnostnih služb, ki sodelujejo s policijo, desničarskih skupin *think tank* in verjetno nekakšnih policijskih obveščevalnih enot. Kmalu so si načelniki policije v mestih, kjer je prišlo do aktivacije množic, začeli izmišljati podobne zgodbe, ki so vedno postale senzacionalne novice za nekaj dni, dokler nismo ugotovili, da se nasilna dejanja sploh niso zgodila, seveda pa do takrat celoten problem ni več veljal za medijsko zanimivega.

Ko na take zmazke pogledamo iz zgodovinske perspektive, nedvomno nastanejo jasni vzorci. Najbolj dramatičen je nenehno skupno pojavljanje izločkov človeškega telesa in moških v uni-

³ Kot sem že omenil, so bile trditve, da so med globalizacijskimi protestniki številni »otroci skrbstvenih skladov«, odlično umerjene za doseg želenega cilja: kakor da bi rekli: »Ne misli na to, kar delaš, ko braniš trgovinski vrh in z njim skupino debelih mačkov, ki prezirajo tebe in tebi podobne; o tem raje misli kot o priložnosti, da napadeš njihove razvajene otroke (toda ne ubij koga od njih, ker nikoli ne veš, kdo so njegovi starši).«

formi. Nisem prepričan, da sem kdaj videl eno samo policijsko klevetanje protestnikov, ki so se zavzemali za demokracijo, brez vsaj ene omembe, da je nekdo metal ali nameraval metati iztrebke. Verjetno vse to sega nazaj k podedovani podobi protestnikov iz šestdesetih let, ki so pljuvali vračajoče se veterane, podobne, ki se je trdno zasedla v ljudski predstavi, čeprav ni nikakršnih dokazov, da se je to resnično zgodilo, toda celo v sedemdesetih so postale nore prikazni hipijev, ki mečejo drek, hit desničarskih medijev in zdi se, da se vedno znova pojavijo tik pred tem, ko se ženskam in moškim v uniformah ukaže, da napadejo miroljubne protestnike – seveda vedno brez najmanjšega dokumentiranega dokaza. Snemalci videov so ujeli na tisoče prizorov policistov, ki tepejo zasednike, novinarje in naključno mimoidoče. Nikoli ni nihče ujel prizora, kako zasednik meče gnoj.

Poudarjanje iztrebkov je učinkovito zato, ker ima dva psihološka cilja. Prvi je osvojitve srca in duše niže rangiranih policijskih uslužbencev, od katerih se pravzaprav zahteva, naj v resnici z gumi-jevkami zamahnejo proti nenasilnim glavam idealistov,³ in ki so bili kot posamezniki na začetku gibanja Occupy velikokrat popolnoma dobrohotni. Januarja in februarja, ko je represija dejansko postala sistematična, pa aktivisti, ki so imeli priložnost za daljši pogovor s policijskimi uslužbenci, ko so jih aretirali, niso mogli več prepričati policistov, da zasedniki niso kar naprej obmetavali javnih uslužbencev z iztrebki.

Drugi učinek je seveda uničenje moralne avtoritete aktivistov v očeh javnosti s tem, da so jih prikazovali kot zaničljive in nasilne. Za fotografijo brezdomnega moškega, ki čepi poleg policijskega avtomobila, se zdi, da zelo priročno služi prvemu namenu. Problem z drugim namenom – zlasti v New Yorku – je bil, da preprosto ni bilo mogoče ustvariti verodostojne trditve o aktivistih, ki napadajo policijo. Tako so spremenili smer in policija naj bi morala posredovati zato, da bi preprečila, da aktivisti ne bi bili nasilni drug do drugega!

Dejansko je bil to samo podaljšek simbolične strategije, ki se je verjetno snovala v prvih tednih gibanja, ko so lokalne oblasti ukvarjale s tem, kako splesti pretvezo za kriminalizacijo pogosto predvsem prebivalcev srednjega razreda, ki so postavljali šotore. Kako opravičiti dejstvo, da so močno oborožene policijske specialce za posredovanje v nemirih poslali nad državljane, ki večinoma celo ne kršijo niti zakona, temveč edinole nekatere mestne predpise o taborjenju? Od vsega začetka je bila rešitev jasna: sanitarni predpisi. Taborje so morali identificirati z nesnago. (Navzočnost pogosto zelo pikolovskih sanitarnih delovnih skupin je bila seveda v tem pogledu nepomembna.) Že drugi ali tretji teden okupacije so aktiviste iz med seboj tako oddaljenih mest, kot sta Austin v Tekssasu in Portland v Oregonu, obvestili, da je mesto zaskrbljeno zaradi higienskih razmer, zato morajo tabor zaradi posebnega čiščenja vsak dan popolnoma izprazniti. Za to čiščenje se je pozneje izkazalo, da vsak dan traja štiri ali pet ur. Iz 'nesnažne jazbine' je bilo povsem preprosto podaljšati imaginarij v »kloako nasilja, kriminala in degradacije«. In seveda, ko so taborje deložirali, čeprav so župani to opravičevali s potrebo po zaščiti vsakogar vključno z zasedniki pred kriminalom, so kot uradni razlog skoraj v vseh primerih navajali potrebo po zagotovitvi dostopa javnim sanitarnim enotam.

***

Vse, kar sem zapisal doslej, neposredno ne odgovarja na vprašanje, zakaj se zdi, da je gibanje po deložacijah tako hitro upadlo. Toda priskrbi nam več kot potrebni kontekst.

⁴ Tragedija v New Yorku je bila, da so model predstavnikov zborov uvedli na višku konflikta in od zgoraj navzdol tako, da so ga večinoma dojemali kot model, ki ločuje. Zdaj si v New Yorku prizadevajo obnoviti model predstavnikov zborov na veliko bolj demokratičen način.

Najprej je treba poudariti, da govorimo o pojavnostih. Če rečemo, da je gibanje *domnevno* upadlo, to še ne pomeni, da dejansko je upadlo. Brez dvoma so napadi na tabore, uničenje domov zasednikov, kuhinj, klinik in knjižnic, zaradi česar je v številnih mestih nastala begunska populacija aktivistov, zagotovo imeli posledice – mnogi, ki so pustili službo in dom in se pridružili protestnikom v

taborih, so se nenadoma znašli na ulicah ali pa se zatekli v kleti cerkva, številni so se ubadali s psihološkimi posledicami aretacij, poškodb, zapora in izgube svoje najdragocenejše lastnine. Najprej je gibanje zašlo v veliko zmešnjavo. Veliko je bilo obtoževanj; ogorčenja zaradi rasnih, razrednih vprašanj in vprašanj spolov, za katere se je zdelo, da so bili v vihravih časih okupacije potisnjeni ob stran, in zdi se, da so vsa hkrati in nenadoma prihajala v ospredje. Kakor da bi se vsak začel tepsti za denar; v New Yorku se je nabralo več kot pol milijona dolarjev; v nekaj mesecih smo ga porabili za nastanitve in transport (cerkve so nam zaračunavale nastanitev) za več sto ljudi, ki so bili brezdomci. Nekatere organizacijske oblike, kot je splošna skupščina, ki je v taborih tako čudovito delovala, se je v novih razmerah izkazala za popolnoma neprimerno. V večini mest so pozimi splošne skupščine večinoma razpadle, čeprav so večinoma večje delovne skupine z nekim neposrednim namenom – v New Yorku so delovna skupina Direct Action in različne druge skupščine delale na posameznih projektih, kot je mobilizacija za May Day – opravljale bolj ali manj enako delo.

Pogled nazaj razkrije, da sesutje modela splošne skupščine ni bilo zelo presenetljivo: večni, ki smo bili udeleženi v gibanju za globalno pravičnost, se je zdela ta ideja na začetka nekoliko nor eksperiment. Vedno smo menili, da bi za velike sestanke, zagotovo pa za vsak sestanek, ki se ga udeleži na tisoče ljudi, proces konsenza deloval le, če sprejmemo nekakšen model predstavnikov zborov (*spokescouncil*), po katerem se protestniki razporedijo v skupine z začasnim »predstavnikom«, ki sam posreduje predloge in sodeluje v razpravi (čeprav se je to vedno uravnoteževalo z razbitjem v manjše skupine, v katerih je lahko vsakdo povedal svojemu predstavniku, kaj naj govori, oziroma ga je lahko nadomestil). Model predstavnikov zborov je razmeroma dobro deloval med množično mobilizacijo med letoma 1999 in 2003. Pri splošni skupščini pa je zelo pomembno, da je ta model sploh deloval in da je deloval, ko je bilo treba dejansko iz oči v oči podpirati skupnost. Nihče od nas ni bil zelo presenečen, da so splošne skupščine razpadle, kakor hitro so izpraznili tabori⁴.

Tisto, kar je dejansko upočasnilo zadeve in številne napeljalo k prepričanju, da se je gibanje sesulo, je bila nesrečna zgostitev več dejavnikov: nenadna sprememba policijske taktike, ki je aktivistom onemogočila, da bi oblikovali kakršno koli vrsto svobodnega javnega prostora v ameriških mestih, ne da bi jih takoj fizično napadli; zapustili so nas liberalni zavezniki, ki te nove politike in taktike niso hoteli več javno problematizirati; in nenadna medijska zatemnitev, ki je zagotovila, da se večini Američanov niti sanjalo ni, da se to sploh dogaja. Ohranjanje javnega prostora, kot je bil park Zuccotti, je povzročalo veliko problemov in nazadnje so številni organizatorji v resnici rekli, da so si malo oddahnili, ker jim ni bilo treba več ves čas skrbeti za ustrezno coniranje in so se lahko začeli posvečati načrtovanju direktnih akcij in realnih političnih kampanj. Toda kmalu so spoznali, da je brez enega centra, kamor lahko kadarkoli pride vsakdo, ki ga zanima gibanje, se vanj vključi, izrazi podporo ali se samo pozanima, kaj se dogaja, delovanje postalo veliko težje. Vendar so bili poskusi ponovne vzpostavitve takega centra sistematično onemogočeni. Propadel je poskus, da bi prepričali nekdanjega zaveznika na spodnjem Manhattnu, cerkev Trinity, da bi zasednikom dovolila uporabljati veliko opuščeno zemljišče, ki je bilo njena nepremičninska investicija; potem ko so celo pozivi Desmonda Tutuja naleteli na gluha ušesa, je več škofijskih škofov vodilo pohod za miroljubno okupacijo prostora. Takoj so jih aretirali in iz neznanih razlogov celotna zgodba

njihovega angažmaja nikoli ni prišla v medije. Šest mesecev po okupaciji, to je 17. marca, so nekdanji zasedniki priredili v parku Zuccotti improvizirano zabavo. Čez približno eno uro jih je napadla policija, nekaj aktivistov so hudo ranili in so končali v bolnišnici; eni skupini je uspelo uiti in razprostrti spalne vreče v parku Union, ki je bil kot javni park tradicionalno vedno odrt 24 ur na dan. Po petih dneh so se okoli njih pojavile mize z zasedniško literaturo, postavili so kuhinjo in knjižnico. Mesto se je odzvalo z odločbo, da se park odtlej naprej zapira opolnoči, kar je povzročilo nastanek tako imenovanega »nočnega deložacijskega gledališča«, ko se je vsak večer ob enajstih zbralo več sto policijskih specialcev, da bi opolnoči izgnali peščico taborečih v spalnih vrečah. Predpise o »prepovedi taborjenja« so uveljavljali tako agresivno, da so aretirali aktiviste, če so bili ognjeni z odejo, ali, v nekem primeru, ki sem mu bil priča, so protestnika vrgli ob pločnik in mu nadeli lisice zato, ker se je sklonil in pobožal psa (policijski poveljnik je pojasnil, da se je protestnik s tem dejanjem preveč približal tlom).

V tistem času je pri aretacijah dramatično naraslo nasilje. Celo med najbolj miroljubnimi protesti so protestnike, ki niso bili na pločniku, ali pa so samo opazovali proteste, zgrabili in takoj z glavo treščili ob beton. Policija je začela uporabljati nove, eksotične metode zastraševanja, za katere se zdi, da so jih uvozili iz tujine. Ko so novembra in decembra leta 2011, na primer, nekateri revolucionarji v Egiptu hoteli ponovno okupirati trg Tahrir, je policija odgovorila s sistematično kampanjo spolnih napadov na protestnice; aretiranih žensk niso samo pretepali, temveč so jih slekli in otipavali, pogosto predrzno pred njihovimi soborci. Egiptovski prijatelji so mi pripovedovali o dvojnih ciljnih teh metod: maksimalna travmatizacija aktivistk in izzivanje moških aktivistov k nasilni obrambi žensk. Ko so se marca v New Yorku pojavili poskusi ponovne okupacije, smo opazili hitro in intenzivno naraščanje policijskih spolnih napadov na aktivistke – pred tem se je to dogajalo zelo redko. Neka ženska mi je povedala, da jo je med nočno evikcijo parka Union pet policistov grabilo za prsi (v drugem primeru ji je policijski uslužbenec pošiljal poljube); druga je kričala in vpila, da jo policist perverzno ljubkuje, nato pa sta jo skupaj s še enim policistom odvedla za policijsko črto in ji zlomila zapestje. Toda tudi ko se je zelo znana predstavnica Occupyja pojavila na programu *Democracy Now!* in pokazala za dlan veliko modrico na prsih, se mediji preprosto niso lotili te teme. Nova pravila angažmaja, da mora vsakdo, ki se pojavi na velikih, še tako mirnih protestih, razumeti, da ga lahko aretirajo ali spravijo v bolnišnico, so kratko malo obveljala za neka-kšno »novo normalnost« in noben skrajni primer policijskega nasilja ni bil več vreden medijske pozornosti. Medijski viri so ubogljivo poročali o pojemajočem številu ljudi, ki so prihajali na shode, na katere je zaradi očitnih razlogov kmalu prihajalo predvsem čvrsto jedro aktivistov, pripravljenih na udarce in zapor, shodi pa so bili oropani za množico otrok in starejših ljudi, ki so se pridružili našim prejšnjim akcijam in jih tako humanizirali. Čeprav so mediji poročali o upadajočem številu udeležencev, pa niso hoteli poročati o razlogih za to.

***

Zato se pravo vprašanje glasi: Kako so se ta pravila spremenila in zakaj se je preprosto dopustilo, da se ni nasprotovalo tako učinkoviti razveljavitvi prvega amandmaja (vsaj v točki, ki se nanaša na svobodo zbiranja)? Kot ve vsak izkušen aktivist, sta za pravila angažmaja na ulicah najpomembnejša kakovost in uspešnost njegovih zavezništev.

Eden od razlogov, da je Occupy sprva zbudil toliko medijske pozornosti – večina prekaljenih aktivistov, s katerimi sem se pogovarjal, se je strinjala, da takega odziva še nismo doživeli –, je, da se

je naši stvari tako hitro pridružilo toliko *mainstream* aktivističnih skupin. Pri tem mislim predvsem na tiste organizacije, ki bi jih lahko definirali kot levo krilo Demokratske stranke: na primer MoveOn.org ali Rebuild the Dream. Z vznikom gibanja Occupy so te skupine dobile velikansko spodbudo. Toda, kot sem že omenil, večina je verjetno predvidevala, da sta načelna zavrnitev politike volitev in oblika organiziranja od zgoraj navzdol preprosto prehodna faza, otroštvo gibanja, ki bo, kot so predvidevali, dozorela v nekaj, kar bi lahko bil levičarski ekvivalent gibanju čajank. Iz njihove perspektive so tabori hitro postali motnja. Pravi posel gibanja bi se začel, ko bi Occupy postal vzvod za vodenje mladih aktivistov v zakonodajne kampanje in morebitne nabiralne akcije za pridobivanje glasov za progresivne kandidate. Kar nekaj časa so potrebovali, da so ugotovili, da jedro gibanja s svojimi načeli misli resno. Povsem jasno je tudi, da se ob deložacijah taborov niso samo te skupine strateško odločile, da bodo gledale stran, temveč se je širše tako odločil celoten liberalni esteblišment.

Iz perspektive radikalcev je bilo to ultimativno izdajstvo. Od vsega začetka smo se nedvoumno zavezali horizontalnim načelom, ki so bile esenca vsega, kar smo hoteli doseči. Obenem pa smo vedeli, da je v ZDA vedno obstajal tihi dogovor med radikalnimi skupinami, kakršna smo bili mi, in njihovimi liberalnimi zavezniki. Poziv radikalcev k revolucionarni spremembi zaneti ogenj za liberalno levico, zaradi katerega se zdijo njihovi liberalni predlogi reform bolj razumna alternativa. Mi smo jim priskrbeli prostor za mizo. Oni so nas varovali, da nismo šli v zapor. V tem pogledu se je liberalni esteblišment izkazal za popolnoma nevrednega zaupanja v kupčiji. Occupyu je sijajno uspelo spreminjati nacionalno razpravo pri naslavljanju vprašanj finančne moči, koruptivnosti političnega procesa in socialne neenakosti in vse to je koristilo liberalnemu esteblišmentu, ki se je boril za to, da bi postal glasnik teh tem. Toda ko so prišli taserji (orožje, ki z elektrošokom povzroča nevomuskularno onesposobljenost, op. prev.), gumijevke in SWAT (kratica za enoto Special Weapons And Tactics, ki uporablja lahko vojaško orožje in posebno taktiko v visoko tveganih operacijah, v katerih regularna uniformirana policija po navadi ne sodeluje, op. prev.) je liberalni esteblišment preprosto izginil in nas prepustil usodi.

Morda se vsa ta zgodba zdi v retrospektivi neizogibna, toda v preteklosti stvari niso potekale v tej smeri. Seveda nasilno zatrtje družbenih gibanj ni nič novega. Pomislimo samo na Red Scare, ki je bil reakcija na radikalno delavsko gibanje med 1. svetovno vojno, ali pa na politično gonjo in umore, usmerjene proti Gibanju ameriških Indijancev ali temnopoltih radikalcev v šestdesetih letih in na začetku sedemdesetih. Toda v skoraj vsakem primeru so bile žrtve bodisi iz delavskega razreda ali nebelci. V redkih primerih, ko je bila veliko bolj prizanesljiva sistematska represija usmerjena v večje število belopolnih ljudi srednjega razreda – v času McCarthyjevih čistk ali študentskih protestov med vietnamsko vojno – je to hitro postalo nacionalni škandal. In čeprav bi bilo napačno pojmovati Occupy Wall Street kot gibanje belopoltega srednjega razreda – bilo je veliko bolj raznoliko –, ni dvoma, da se mu je pridružilo zelo veliko belopolnih ljudi srednjega razreda. Kljub temu se vlada ni obotavljala pri napadih nanje, pri čemer je pogosto uporabila močno militarizirano taktiko, ki jo lahko imenujemo samo teroristično nasilje – če »terorizem« definiramo kot zavestno pretehtane napade na civiliste zaradi političnih ciljev, ki ustvarjajo teror. (Zavedam se, da je to stališče lahko kontroveržno. Toda ko je, na primer, losangeleška policija streljala z gumijastimi naboji na skupino, ki je pisala s kredo na povsem legalnem, dovoljenem »umetniškem sprehodu«, z očitnim namenom, da pouči državljane, da lahko udeležba pri kakršni koli aktivnosti, povezani z Occupyem, povzroči fizično poškodbo, je težko razumeti, zakaj se ne bi smela uporabiti ta beseda.)

Toda, kaj se je spremenilo? Prvi odgovor je, da je to bilo prvo družbeno gibanje v ZDA, ki se je pojavilo po 11. septembru. Toda ali je vojna proti terorju resnično spremenila pravila?

Priznati moram, da sem bil na začetku okupacije nekoliko presenečen, da se nam ni bilo treba ukvarjati s čustvenimi posledicami 11. septembra. Park Zuccotti je od Wall Streeta oddaljen dva stavbna kareja, toda prav tako je dva stavbna kareja oddaljen od točke nič in spomnim se, da sem pričakoval vse vrste obtožb o svetoskrunstvu in nespoštovanju žrtev terorističnega napada. To se nikoli ni zgodilo. Toda nazadnje smo ugotovili, da je 11. september na veliko bolj subtilne načine spremenil okolje, v katerem smo delali. Seveda, za trenutek se je odprla razpoka, v kateri je gandijevska formula – delegitimacija oblasti z izvajanjem skrupuloznega nenasilja in pri čemer je družba priča temu, kako je reakcija države kljub temu brutalna – delovala, pravzaprav zdelo se je, da deluje. Toda to je bilo zelo kratkotrajno. Ni dovolj zgolj omeniti, da so se po deložacijah liberalne organizacije verjetno strateško odločile, da ne odpirajo vprašanja nasilja. Vprašati se moramo, zakaj so se lahko temu vprašanju uspešno izognile, zakaj njihovi privrženci niso bili dovolj močno šokirani in ogorčeni zaradi nasilja, da bi zahtevali neko oceno. Mislim, da lahko prav v tej točki vidimo realne psihološke učinke 11. septembra.

Takoj po streznitvi po terorističnih napadih se je ameriška policija močno militarizirala. Za zagotovitev »protiteroristične opreme« in urjenje policijskih oddelkov so bile namenjene milijarde – tudi v drugače podfinanciranih mestih, kot je Dayton v Ohio, ki mu brez dvoma ni grozil nikakršen teroristični napad. To nam pomaga razložiti včasih bizarno pretirane reakcije na številne naše akcije, kot je bil poskus ducata aktivistov, da zasede zaseženo hišo v New Jerseyju, ali ko smo hoteli imeti govore na stopnicah Zvezne dvorane na Manhattnu, pa so nas pričakale do zob oborožene enote SWAT. V drugih časih bi tako pretiravanje izzvalo izgrede. Leta 2012 tega nihče ni opazil. Kako to, da se je liberalni srednji razred tako sprijaznil z militarizacijo policije? Predvsem z njeno absolutno, odločno reakcijo na vse, kar bi lahko samo kazalo na možnost nasilja protestnikov. Tudi ko je policija napadla miroljubne protestnike in izstreljevala pločevinke solzivca naravnost v glave protestnikov, kar je bilo brez dvoma vnaprej načrtovano – to se je nekajkrat zgodilo v Oaklandu –, je bila prva reakcija tako medijev kakor tudi liberalnih komentatorjev spraševanje, ali je vsak zasednik v katerem koli trenutku odgovoril na napad kako drugače kot s pasivnim odporom. Če je samo en človek vrgel pločevinko s solzivcem nazaj proti policistom, zgodba ni več tekla, »policisti so streljali s solzivcem na protestnike« ali celo »veteran marinec je v kritičnem stanju, ker so ga ustrelili v glavo s pločevinko solzivca«, temveč prej »protestniki so se spopadli s policijo«.

Ena največjih ironij zgodovine je, da je invokacija duha Gandhija in Martina Luthra Kinga postala glavno sredstvo za opravičevanje na novo nastale militarizacije ameriške družbe, tako da bi bila zagotovo oba, če bi bila priči temu dogajanju, osupla in zgrožena. Occupy je izjemno nenasilno gibanje. Verjetno je največje in najbolj nenasilno gibanje v ameriški zgodovini, in to kljub odsotnosti mirovnih dogovorov, maršalov ali uradne mirovne policije oziroma mirovnih enot. Jeseni je bilo vsaj petsto okupacij, pri katerih so sodelovali zagovorniki presenetljivo različnih filozofij, od evangeličanskih kristjanov do revolucionarnih anarhistov, in na tisoče pohodov in akcij, in vendarle so najbolj »nasilna« dejanja, ki jih pripisujejo protestnikom, štiri ali pet razbitih izložb, kar je manj, kot jih pričakujejo na začetku ne preveč razgrajaške hokejske tekme v Kanadi. To je izjemen zgodovinski dosežek. Toda ali so ga kdaj obravnavali temu ustrezno? Namesto tega so peščico izložb spremenili v moralno krizo. Neposredno na začetku evikcije, ko so Američani šele dobili priložnost dojeti vso razsežnost vsega, kar se je zgodilo – množične aretacije, pretepanja, sistematično uničevanje domov in knjižnic –, so na liberalni blogosferi namesto tega skoraj popolnoma prevladali preperi o zapisu »Rak v gibanju Occupy«, ki ga je napisal nekdanji novinar *New York Timesa*, v katerem je razglabljal o podporniku gibanja Occupy z imenom Chris Hedges in njegovi trditvi, da sta eden ali dva incidenta z razbitimi izložbami v Oaklandu

⁵ V zvezi z Gandhijem naj opozorim na novo delo Normana Finkelsteina (2012): *What Gandhi Says: About Nonviolence, Resistance and Courage*, New York, OR Books. V njem so navedeni številni citati, ki jasno kažejo, da je bil za Gandhija najhujši zločin pasivnost. Zapisal je tudi znamenite besede, da če kljub manifestni nepravilnosti »obstaja edina izbira med nasiljem in malodušnostjo, bi priporočal nasilje«.

pravzaprav nasilno dejanje, ki ga je povzročila fanatična anarhistična frakcija *Black bloc*, in da je najpomembnejše, kar lahko stori gibanje, to, da odkriva in izključi take elemente, ker dajejo pretvezo policiji. Glede na to, da skoraj nobena navedba v zapisu ni bila resnična (*Black bloc* v resnici ni skupina, temveč formacija, in da 95 odstotkov okupacij ni videlo takih formacij), se je zdelo, da je bila vsebinska netočnost teksta vsem samo opravičilo za preprič. Kmalu je med liberalnimi komentatorji nastal konsenz, da problem Occupyja ni akt dejanskega fizičnega nasilja, ki se je zgodil (in ga je pravzaprav v celoti izvedla policija), temveč da v nekaterih okupacijah obstajajo elementi, ki menijo, da je poškodovanje lastnine lahko *upravičiti*, čeprav sami niso bili nasilni. Naj ponazorim to nesorazmernost s primerom: celo v New Yorku je marca še vedno trajala neskončna razprava o eni sami izložbi bara, ki ga je morda, ali pa tudi ne, razbil aktivist, ki so ga povezovali z *Blac bloc* v Oaklandu med novembrskim pohodom; posledica tega je bila, da ni bilo razprave o prvi razbiti izložbi, ki so jo povezovali z gibanjem Occupy v New Yorku, kar se je zgodilo 17. marca. Izložbo trgovine na spodnjem Manhattnu je razbil policist newyorške policije, ki je pri tem uporabil aktivistovo glavo.

Da bi razumeli, kako perverzna je v resnici ta invokacija Gandhija, s katero se opravičuje državno nasilje, se moramo spomniti Gandhijevih besed in dejanj. Za večino anarhistov je Gandhi ambivalentna osebnost. Na eni strani se je njegova filozofija močno napajala pri Tolstojevem in Kropotkinovem anarhizmu. Na drugi strani pa vsebuje nekakšno mazohistično puritanstvo in je podpirala kult osebnosti, ki lahko povzroči samo skrajno škodo pri ustvarjanju resnično svobodne družbe. Gandhi je zavračal vse oblike nasilja. Toda vztrajal je tudi, da je pasivno sprijaznjenje z nepravilno družbo še bolj nesprejemljivo. Spomnim se konference o Occupy Wall Street na New School v New Yorku za začetku evikcij, na kateri so liberalni mirovniki nenehno opozarjali organizatorje, da je šel Gandhi tako daleč, da je »ustavil svojo kampanjo *Quit Indija* zaradi nasilnega incidenta«. Pri tem pa niso omenili, da so bili v ta incident vpleteni Gandhijevi privrženci, ki so na kose razsekali dvaindvajset policistov in vse skupaj nato zažgali. Zagotovo nam ni treba ugibati, kaj bi se zgodilo, če bi odkrili, da so člani, recimo, clevelandskega ali denverskega Occupyja rezali ud za udom večjemu številu policistov. Naše gibanje bi se prav tako na mestu popolnoma ustavilo tudi brez karizmatičnega voditelja, ki bi nam moral to povedati. V svetu, v katerem so bila taka dejanja mogoča, je tudi predstava, da bi se sam Gandhi razburil zaradi nekaj razbitih izložb, nič manj kot nora. Dejansko se je Gandhi kot politik nenehno upiral zahtevam, da obsodi tiste, ki so delovali v bolj militantnih oblikah protikolonialnega upora – seveda, če niso bili pripadniki njegovega gibanja. Celo ko je šlo za gverilske napade na policijske postaje in razstrelitve vlakov, je vedno omenil, da čeravno je prepričan o nenasilju kot pravi poti, so bili to dobri ljudje, ki so poskušali storiti tisto, kar je po njihovem prepričanju prav. Vztrajal je, da je nasprotovanje krivici z nenasiljem vedno moralno superiorno nasilnemu nasprotovanju, vendar pa je tudi poudarjal, da je nasprotovanje krivici z nasiljem še vedno moralno superiornejše od tega, da popolnoma ničesar ne storimo.⁵

Človek bi si samo želel, da bi vsi, ki trdijo, da govorijo v Gandhijevem imenu, priložnostno delovali kot on.

Ne glede na vse to ostaja vprašanje, ali se je gibanje dejansko nenadoma ustavilo na mestu. Absolutno ne. Trdih šest ali osem mesecev smo skušali najti tla pod nogami v radikalno novem in veliko bolj fizično sovražnem okolju brez podpore naklonjenih medijev. Vzniknile so nove dramatične kampanje: zasedba zaseženih hiš, zasedba kmetij, stavka najemnikov, izobraževalne iniciative. Bilo je nešteto delavnic o novih uličnih taktikah, velik poudarek je bil usmerjen na dramo in komedijo deloma tudi zato, da bi zaradi represije dvignili moralo. Večinoma pa smo iskali nova zavezništva.

Potem ko so nas liberalci večinoma zapustili, smo naslednji korak usmerili v utrjevanje vezi s tistimi, ki smo jih vedno imeli za naše prave zaveznike: sindikati, skupnostne organizacije, skupine, ki se zavzemajo za pravice imigrantov. Prva resnično velika iniciativa newyorškega Occupyja po evikcijah je bila udeležba pri pripravi vsedržavne »splošne stavke« May Day. To je bil vsakokrat tvegan podvig, saj smo vsi vedeli, da objektivno ne moremo organizirati splošne stavke v tradicionalnem pomenu in da bi jo mediji skoraj zagotovo razglasili za neuspelo. Toda ko je na ulice po vsej državi prišlo več milijonov ljudi in smo oblikovali forum za nastajanje novih iniciativ, se je zdelo, da je to zadovoljiva zmaga. In čeprav nam je v New Yorku uspelo prepričati vodstva skoraj vseh sindikatov (vključno s sindikatom voznikov *Teamsters* in *Central Labor Council*), da podprejo poziv za »revolucionarno spremembo«, nas je končni rezultat streznil. Izkazalo se je, da so zlasti sindikalne birokracije preprosto preveč odprte za pritiske od zgoraj, da bi lahko sklepali učinkovita zavezništva. Tako kot v Bloombergvillu so sindikalni voditelji v pripravljalni fazi navdušeno govorili o ideji civilne nepokorščine, potem pa so se v zadnji minuti prestrašili: ambiciozni načrt o zapori mesta se je počasi raztopil v preprost dovoljen pohod, pri čemer se sindikati niso niti toliko potrudili, da bi nanj pritegnili svoje članstvo, ker so se bali napadov newyorške policije.

Do sredine maja je večina jedrnih skupin Occupy Wall Street ugotovila, da je bolje, da se ne ukvarjajo več z oblikovanjem zavezništva in začnejo premišljevat o svoji bazi. Katera so bistvena vprašanja, ki najbolj neposredno vplivajo na realne dnevne probleme zasednikov, na naše prijatelje in družine? Kako naj organiziramo kampanje, da bodo neposredno privzele te probleme? Odločili smo se, da bomo organizirali serijo tedenskih odprtih forumov z različnimi temami – podnebne spremembe, dolg, policija in zapori – in tako ugotovili, katera je najbolj pereča. Izkazalo se je, da je bil forum o dolgu tako zelo uspešen, da so se vsi prejšnji forumi takoj znašli v njegovi senci. Takoj smo organizirali Skupščine dolžnika in vsake se je udeležilo več sto ljudi, mnogi med njimi so bili novinci v gibanju, polni projektov in idej. V času pisanja tega besedila je nastala kampanja Stavka dolga, za katero agitirajo imena, kot so Invisible Army, Rolling Jubilee, Debt Resistor's Operations Manual in People's Bailout, ki je brez dvoma zanimivejši nov izrastek gibanja. Occupy se je vrnil h koreninam.

Seveda ostaja nešteto vprašanj. Ali je v ZDA resnično mogoče ustvariti množično gibanje odpora proti dolgu? Kako premagati občutke sramu in izolacije, ki jih vedno zaseje dolg? Povedano drugače, kako zagotoviti temeljno demokratično podporo in javni forum za milijone Američanov (po nekaterih ocenah eden od šestih), ki že učinkovito prakticirajo civilno nepokorščino proti finančnemu kapitalizmu s tem, da zavračajo plačilo svojih dolgov? To ni očitno. Kljub vedenju bo ob izidu te knjige nastala neka nova kampanja v nekem drugem mestu, ki se bo navsezadnje izkazala za še bolj inspirativno.

Če merimo v času družbenega gibanja, eno leto ne pomeni veliko. Gibanja, ki imajo takojšnje zakonodajne cilje, po navadi hitro zaživijo in hitro ugasnejo; v ZDA so gibanja, ki so si prizadevala za široko moralno spremembo družbe (od abolicionistov do feminizma), delovala

veliko dlje, preden so videla konkretne rezultate. Toda ti rezultati so bili temeljni in stanovitni. V enem letu je Occupyu uspelo identificirati problem – sistem razredne oblasti, ki je učinkovito zлил skupaj finance in vlado – in predlagal rešitev: ustvariti resnično demokratično kulturo. Verjetno bo tajalo zelo dolgo, da bo uspel. Toda posledice bodo epohalne.

Prevedla: Nina Kozinc